

**HET HART EN DE ZIEL VAN HET ABBEY THEATER:
LADY AUGUSTA GREGORY**

Ann Saddlemyer and Colin Smythe, eds., *Lady Gregory Fifty Years After* (Irish Literary Studies no. 13), Gerrards Cross, Bucks.; Totowa, N.J., 1987, 464 pp. \$37.50.

Vijftig jaar na de dood van William Butler Yeats lijkt het geschikte ogenblik gekomen om de vrouw te herdenken die wellicht de belangrijkste functie gehad heeft in zijn leven: hem levend houden. Lady Gregory krikte de dichter immers fysisch en psychologisch op bij elk van zijn zware depressies. Zij vertegenwoordigde de rust, de thuis, waar hij zich te allen tijde kon terugtrekken om er in een heel stimulerende omgeving te bekomen van alle doorstane -- vaak liefdes -- ellende en zijn emoties in poëzie te vertalen.

Ann Saddlemyer en Colin Smythe zullen die verjaardag wel niet op het oog gehad hebben toen zij deze editie van kritische essays planden. Het accent valt bij hen zeker op de Châtelaine van Coole; en de vijftig jaar van de titel verwijst naar de sterfdatum van Lady Gregory zelf, in 1932 -- amper 7 jaar voor de dood van de veel jongere Yeats. Maar het essay van John Kelly, "Friendship is the only house I have: Lady Gregory and W.B. Yeats," dat de verhouding Yeats-Gregory behandelt, neemt in deze anthologie wel een centrale plaats in en het is trouwens ook de langste bijdrage (70pp).

Kelly's artikel is een rijkelijk biografisch gedocumenteerde uiteenzetting waarin tevens het werk van beide auteurs de nodige aandacht krijgt. Kelly legt o.a. nieuwe accenten in de interpretatie van Yeats' gedichten die betrekking hebben op Coole, Lady Gregory en haar enige zoon, Robert. Kelly wijst op de vruchtbare wisselwerking tussen Yeats en Lady Gregory. Beiden beseften hoezeer de Irish Literary Renaissance nood had aan een eigen theater, maar terwijl Yeats dat veeleer gesitueerd zag in London vond Lady Gregory Dublin een veel geschikter centrum. Haar inspanningen in die richting resulteerden uiteindelijk, in 1904, in de stichting van het Abbey Theater.

Zij deed echter veel meer voor het Ierse theater dan enkel het Abbey Theatre beheren. Vanaf 1978, toen Yeats voor het eerst op haar landgoed, Coole, verbleef en daar stukken schreef, hielp zij hem bij het uittypen van zijn werken; toen bleek dat hij moeilijkheden had met het verwoorden van de dialogen in de volkstaal nam zij nog een andere rol aan. Stukken als *Cathleen ni Houlihan* en *Where there is Nothing* werden door Yeats geconcipieerd maar

door zijn collaboratrice in de volkstaal omgezet. De laatste stap -- naar zelf theaterstukken schrijven -- was daarna niet groot meer.

Lady Gregory's *oeuvre* is heel omvangrijk als men bedenkt dat zij pas haar eerst stuk schreef aan de rijpe leeftijd van vijftig. Haar verzameld werk bevat zowat 40 belangrijke stukken: comedies (waaronder ook vertalingen), tragedies, tragi-comedies, volks-historische stukken, en stukken met een bovennatuurlijk gegeven. Daarnaast schreef zij ook nog stukken in samenwerking met Yeats en Douglas Hyde. In de periode 1904-1912 bracht het Abbey Theatre 600 opvoeringen van haar stukken tegenover, ter vergelijking, 245 opvoeringen van Yeats' stukken en 182 opvoeringen van John Millington Synge. Vele van haar werken oogsten nu nog altijd succes.

Haar toneelwerk wordt in *Lady Gregory Fifty Years After* behandeld in verschillende bijdragen. Er is een vrij korte, maar onbekende kritiek van de hand van G.B. Shaw, "Note on Lady Gregory's Plays" uitgegeven door Dan H. Laurence. Mary Fitzgerald bespreekt Lady Gregory's Molière vertalingen in "Four French Comedies". Lorna D. Young heeft het over haar gehele *oeuvre* in het, mijns inziens, té korte artikel "In Retrospect: Lady Gregory's Plays Fifty Years Later". En tot slot is er Ronald Aylings essay over de verhouding tussen Lady Gregory en Sean O'Casey.

Dat laatste essay, net zoals de twee andere bijdragen over Lady Gregory's belangrijke vriendschappen -- die met W.S. Blunt en John Quinn -- worden door een hoofdzakelijk biografische aanpak gekarakteriseerd. Blunt en later Quinn waren haar minnaars geweest.

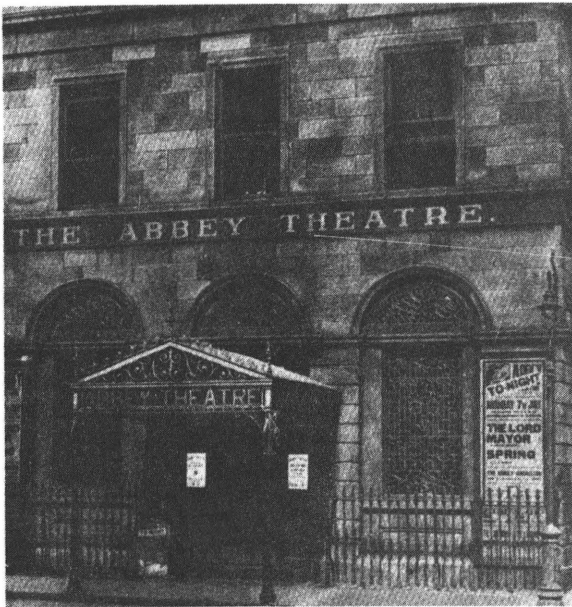
Het aspect theater komt ook nog aan bod in het Quinn-Gregory artikel (D.J. Murphy) en in dat over de Hyde-Gregory verhouding (van G.W. Dunleavy). De Amerikaanse advocaat John Quinn verzorgde op eigen terrein de ophefmakende tournee van het Abbey gezelschap toen dat in 1911-1912 in Amerika rondreisde. Hij deelde trouwens in de brokken toen de opvoering van Synge's *Playboy of the Western World* door Ierse Amerikanen geboycot werd, zogezegd omwille van de agressieve en anarchistische voorstelling van het Ierse volk in het stuk. Nochtans hadden de meesten van die critici het stuk niet eens gezien. Er is duidelijk niets nieuws onder de zon. Douglas Hyde, de voorzitter van de Irish League waar Lady Gregory zich ook al fel voor had ingezet distancieerde zich daarop van het Abbey Theatre, uit schrik de steun van de Amerikaanse sympathisanten te verliezen. Lady Gregory zelf, hoewel geen echte voorstander van het stuk, bleef het om principiële redenen verdedigen.

Uit de lange appendix-bijdrage over Robert Gregory, Lady Gregory's enige zoon, blijkt dat hij heel interessante decors ontworpen heeft voor het Abbey Theatre, hoewel hij voor het overige als een tweederangsschilder bestempeld

wordt. Zijn creaties worden beschreven als post-impressionistisch *avant-la-lettre*. De waarde van zijn werk ligt blijkbaar vooral in het feit dat zijn ontwerpen belangrijker artisten zoals Charles Ricketts en Albert Rutherston beïnvloedden.

De uitgave wordt voorafgegaan door een chronologie van het leven van Lady Gregory en besloten met een lijst van haar publicaties in tijdschriften. Na het overzicht van haar leven volgt een reeks korte extracten, veelal reminiscenties van haar tijdgenoten, onderverdeeld in drie secties: 'Pen Portraits', 'The Chatelaine of Coole' en 'At the Abbey Theatre'. Deze heel suggestieve fragmenten worden aangevuld door een selectie biografische essays zoals dat van Andrew E. Malone "Lady Gregory, 1852-1932", Mary Lou Kohfeldt, "The Cloud of Witnesses", en Brian Jenkins, "The Marriage". Verdere bijdragen hebben het over haar autobiografische geschriften, haar sonnetten, haar levensfilosofie en haar inzet voor de verspreiding van het Iers.

Het is duidelijk dat het hier gaat om een collectie essays van soms heel ongelijke lengte, waarbij men blijkbaar niet altijd het gevaar van overlappingsen heeft kunnen vermijden. Maar in zijn totaliteit verschaft deze verzameling van doorgaans heel leesbare essays toch een vrij volledig beeld van een grote Ierse dame.

Marysa DEMOOR

Het Abbey Theatre te Dublin in het begin van de eeuw (foto uit O.G. Brockett & R. R. Findlay, *Century of Innovation*, 1973).